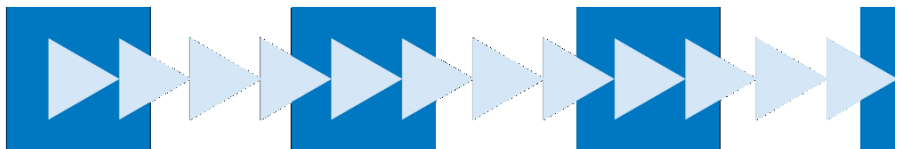

TRANSPORDIAMET

Juhend

Raskete ilmaolude tuvastamine ja määratlemine

TRANSPORDIAMET 2023

RASKETE ILMAOLUDE TUVASTAMISE JA MÄÄRATLEMISE JUHEND

KT_014_J3_r1

Kinnitamine: 24.07.2023 nr 1.1-1/23/139

Koostaja: Andres
Piibeleht

1/5

SISUKORD

1. EESMÄRK.....	1
2. MÕISTED JA LÜHENDID	1
3. OHTLIKE ILMANÄHTUSTE HOIATUSTE KRITEERIUMID	2
4. JUHENDIGA SEOTUD ÕIGUSAKTIDE LOETELU	3
5. RASKETE ILMAOLUDE MÄÄRATLEMISE KRITEERIUMID	3
6. TRANSPORDIAMETI JA TEEHOOLDAJATE TEGEVUS RASKETE ILMAOLUDE KORRAL	3
7. RASKETE ILMAOLUDE MÄÄRATLEMISE JA SELLE LÕPETAMISE TEATED	5

1. EESMÄRK

Raskete ilmaolude tuvastamise ja määratlemise juhendi (edaspidi juhend) eesmärgiks on sätestada raskete ilmaolude tuvastamise ja määratlemise kriteeriumid. Samuti sätestab juhend reeglid Transpordiameti ja teehooldajate tegevusele raskete ilmaolude tuvastamisel, raskete ilmaoludega piirkonna, tee või teelõigu määratlemisel, rasketest ilmaoludest teavitamisel ning rasketes ilmaoludes tegutsemisel.

2. MÕISTED JA LÜHENDID

Juhendis kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses.

- 2.1. **HOLP** – riigitee sõidetavuse hädaolukorra lahendamise plaan.
- 2.2. **HOSIS** – hooldesündmuste infosüsteem.
- 2.3. **Jäide** – jääkiht, mis tekib tee pinnale allajahtunud vihma-, uduvihma- või udupiiskade külmumise tagajärjel. Jäide tekib ka siis, kui vihma-, uduvihma- või udupiiskad puutuvad kokku külmunud pindadega, mille temperatuur on 0°C või madalam.
- 2.4. **Jäätuv vihm** – vedelad sademed, mis jäätuvad allajahtunud maapinna ja esemetega kokku puutudes, tekitades jäite ja kiilasjää.
- 2.5. **Jäävihm** – sademed, mis kujutavad peenikesi tugevaid läbipaistvaid jääteri diameetriga 1-3 mm (vihmapiiskad satuvad langedes atmosfääri soojast kihist külma, kus nad külmuvad). Kui piiskade külmumine on võrdlemisi nõrk, võib piiskade keskele jääda külmumata vett. Maapinnale kukkudes läheb terake katki ning järele jääb kaks poolikut koorikut.
- 2.6. **Kiilasjää** – vihma või suure õhuniiskuse mõjul tee pinnale, mille temperatuur on alla 0°C, tekkinud tihe jääkiht.
- 2.7. **Lumesadu** – loodusnähtus, mille käigus sajab pilvest lund.
- 2.8. **Lumesaju vähim mõõt** – lumesaju hulk alates 0,5 mm/h.
- 2.9. **Lumi** – jääkristallidest või nende kogumitest koosnevad tahked sademed.
- 2.10. **Rasked ilmaolud** – ilmastikutingimused, mille puhul esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest: katkematu lumesadu, mille jooksul sajab vähemalt 10 cm lund nelja tunni jooksul, lumesadu, mille jooksul sajab vähemalt 5 cm lund nelja tunni jooksul, kui samaaegselt on tugev tuul puhanguki üle 12 m/s ning lumi tekitab ohtlikud tuisuvaalud üle lumekihi kriitilise paksuse, või muu ilmastikutingimustest tingitud olukord, kus kehtestatud seisundinõuete tagamine võib olulisel määral olla raskendatud.

RASKETE ILMAOLUDE TUVASTAMISE JA MÄÄRATLEMISE JUHEND

KT_014_J3_r1

Kinnitamine: 24.07.2023 nr 1.1-1/23/139

Koostaja: Andres
Piibelet

2/5

- 2.11. **Regiooni osakonna juhataja** – Transpordiameti teehoiuteenistuse põhja, lõuna, ida või lääne osakonna juhataja.
- 2.12. **Tuisk** – lume edasikandumine lumepinnalt tugeva puhangulise tuule mõjul, mille tagajärjel pööratakse ümber lumekihid, kuhjatakse takistuste ümber kokku või puhutakse sealt ära.
- 2.13. **Tuisuvaal** – külgtuule mõjul teele ja teepeenardele kuhjunud lumevallid.
- 2.14. **Tuul** – õhu liikumine, mis on põhjustatud õhurõhu horisontaalsest gradiendist (õhurõhuvahest erinevates punktides). Tuult iseloomustavad suund, kiirus ja puhangulisus.
- 2.15. **Udu** – õhus hõljuvate väga peenikeste veepiiskade kogum, mis sumestab õhku ja muudab selle valkjaks. Nähtavus horisontaalsuunas on alla 1 km. Nähtavus sõltub udu tihedusest. Udu tekib, kui alumise õhukihi temperatuur langeb alla kastepunkti ja õhus olev veeaur kondenseerub.
- 2.16. **Vihm** – vedelad sademed, mis langevad maapinnale erineva suurusega piiskadena.

3. OHTLIKE ILMANÄHTUSTE HOIATUSTE KRITEERIUMID

Keskkonnaagentuuri Riigi Ilmateenistus on ohtlikud hoiatused jaganud kolme ohutasemesse¹:

Tasemed	Ohtlik (tase 1)	Väga ohtlik (tase 2)	Erakordselt ohtlik (tase 3)
Ohtlike ilmastikunähtuste hoiatuste koostamise kriteeriumid (alates 01.01.2020)	Ilm võib teatud olukordades olla ohtlik. Arvesta sellega, kui sinu tegevus on ilmast mõjutatud. Jälgi edasist ilmaprognoosi	Ilm on ohtlik. Esineb tavatuid ilmastikunähtusi. Ole väga tähelepanelik ja jälgi pidevalt ilmaprognoosi. Ole teadlik riskidest, mis võivad olla vältimatud. Järgi kõiki võimuesindajate antud soovitusi	Ilm on eriti ohtlik. Tõenäolised on suured kahjustused. Erakordsete ilmatingimuste pikaajaline püsimine võib põhjustada loodusõnnetuse. Oht elule ja tervisele. Jälgi pidevalt edasisi arenguid televisiooni, raadio või interneti vahendusel. Järgi tingimusteta kõiki võimuesindajate antud käske ja soovitusi, ole valmis erakorralisteks meetmeteks
Tugev lumesadu	Sajuhulk ≥ 10 mm (sulaveena) 12h ja lühema aja jooksul (oriendteeruvallt ≥ 10 cm lund)	Sajuhulk ≥ 10 mm (sulaveena) 6h ja lühema aja jooksul (oriendteeruvallt ≥ 10 cm lund) või ≥ 20 mm (sulaveena) 12h ja lühema aja jooksul (oriendteeruvallt ≥ 20 cm)	Ei ole kasutusel
Lumesadu, tuisk	Sajuhulk ≥ 7 mm (sulaveena) 12h ja lühema aja jooksul	Sajuhulk ≥ 7 mm (sulaveena) 6h ja lühema aja jooksul	Ei ole kasutusel

¹ Riigi Ilmateenistus. Hoiatuste kriteeriumid – Arvutivõrgus: <http://www.imateenistus.ee/ilmatarkus/kasulik-teada/hoiatuste-kriteeriumid/>

RASKETE ILMAOLUDE TUVASTAMISE JA MÄÄRATLEMISE JUHEND

KT_014_J3_r1

Kinnitamine: 24.07.2023 nr 1.1-1/23/139

Koostaja: Andres
Piibeleht

3/5

	(orienteeruvalt ≥ 7 cm lund); tuul puhanguti ≥ 12 m/s	(orienteeruvalt ≥ 7 cm); tuul puhanguti ≥ 15 m/s; nähtavus piiratud	
Jäide, kiilasjää	Jäävihm; õhutemperatuuri kiire langus alla 0°C 30% territooriumist	Jäävihm; õhutemperatuuri kiire langus alla 0°C 60% territooriumist	Ei ole kasutusel
Väga madal temperatuur	Minimaalne õhutemperatuur - 26°C ja madalam kolme ja enama ööpäeva jooksul	Minimaalne õhutemperatuur - 30°C ja madalam kolme ja enama ööpäeva jooksul	Ei ole kasutusel
Udu	Väga halb nähtavus $\leq 200\text{m}$	Ei ole kasutusel	Ei ole kasutusel

4. JUHENDIGA SEOTUD ÕIGUSAKTIDE LOETELU

- 4.1. Ehitusseadustik²
- 4.2. Liiklusseadus³
- 4.3. Tee seisundinõuded⁴

5. RASKETE ILMAOLUDE MÄÄRATLEMISE KRITEERIUMID

Raskete ilmaolude määratlemise kriteeriumid (edaspidi kriteeriumid) on järgmised:

- 5.1. Katkematu lumesadu, mille jooksul sajab vähemalt 10 cm lund nelja tunni jooksul.
- 5.2. Lumesadu, mille jooksul sajab vähemalt 5 cm lund nelja tunni jooksul, kui samaaegselt on tugev tuul puhanguti üle 12 m/s ning lumi tekitab ohtlikud tuisuvaalud üle lumekihi kriitilise paksuse.
- 5.3. Muu ilmastikutingimustest tingitud olukord, kus kehtestatud seisundinõuete tagamine võib olulisel määral olla raskendatud.
- 5.4. Jäide, kiilasjää, jäävihm, õhutemperatuuri kiire langus alla 0°C .
- 5.5. Õhutemperatuur -26°C ja madalam.
- 5.6. Õhutemperatuur alla -10°C , millega kaasneb tuul puhanguti ≥ 12 m/s.
- 5.7. Talvisel seisunditasemel 1 kinni sõidetud lumise või jäise katte alt vabanemata pinnale sadanud kevadine vihm.

6. TRANSPORDIAMETI JA TEEHOOLDAJATE TEGEVUS RASKETE ILMAOLUDE KORRAL

- 6.1. Keskkonnaagentuuri Riigi Ilmateenistus edastab Transpordiametile ja teehooldajatele ohtlike ilmanähtuste hoiatusi.

² Ehitusseadustik. RT I, 05.03.2015, 1...RT I, 07.03.2023, 72

³ Liiklusseadus. RT I 2010, 44, 261... RT I, 30.06.2023, 34

⁴ Tee seisundinõuded. Määrus nr 92. RT I, 15.07.2015, 13...RT I, 02.11.2018, 3

RASKETE ILMAOLUDE TUVASTAMISE JA MÄÄRATLEMISE JUHEND

KT_014_J3_r1

Kinnitamine: 24.07.2023 nr 1.1-1/23/139

Koostaja: Andres
Piibelet

4/5

- 6.2. Ohtlike ilmanähtuste hoiatuste saabumisel koostab vajadusel Transpordiameti kommunikatsiooniosakond liiklejaid hoiatava pressiteate koostöös regiooni osakonna juhatajaga ning edastab selle meediale. Võimaliku ohu korral raskete ilmaolude tekkeks lisatakse see teatesse.
- 6.3. Ohtliku ilmanähtuse hoiatuse saabumisel teeholdaja ning Transpordiameti regiooni osakonna juhataja, regiooni korrashoiu ja liikluskorralduse üksuse juhataja ning korrashoiu projektijuht analüüsivad olukorda, võttes arvesse teeilmajaamade infosüsteemi, Teeilmakeskuse veebiteenuse <https://tik.teeilm.ee/> ja GPS seiresüsteemi andmeid, teolude monitooringuid, lähimate tundide ilma- ja teeilmaprognoose ning teeholdaja võimekust olukorraga toime tulla.
- 6.4. Teeholdaja hindab oma võimekust olukorraga toime tulla ja kui seisundinõuete tagamine võib sattuda ohtu, esitab ta regiooni osakonna juhatajale motiveeritud ettepaneku raskete ilmaolude määratlemiseks.
- 6.5. Teeholdaja peab motiveeritud ettepanekus ära näitama:
 - 6.5.1. kriteeriumi(d), mille alusel rasked ilmaolud määratleda;
 - 6.5.2. piirkonna, tee või teelõigu, kus soovib rasked ilmaolud määratleda;
 - 6.5.3. soovitava raskete ilmaolude määratlemise aja;
 - 6.5.4. rakendatud meetmete kirjelduse seisundinõuete tagamiseks (olemasoleva ning lisatehnika ja -tööjõu, alltöövõtjate kasutamine jmt);
 - 6.5.5. seisundinõuetest kõrvalekaldumise ulatuse (hooldetsükli aegade pikenemine, lubatud lumekihi paksuse ületamine, haardeteguri nõude ületamine vm).
- 6.6. Kui teeholdaja ettepanek on põhjendatud, määratleb regiooni osakonna juhataja raskete ilmaoludega piirkonna, tee või teelõigu ja määrab seisundinõuetest kõrvalekaldumise ulatuse (hooldetsükli aegade pikenemine, lubatud lumekihi paksuse ületamine, haardeteguri nõude ületamine vm) ning raskete ilmaolude kehtivuse ligikaudse aja.
- 6.7. Juhul kui kriteeriumid, mille alusel rasked ilmaolud määratleti, jätkuvad ka pärast esialgset kehtivuse aega, pikendab regiooni osakonna juhataja kehtivuse aega.
- 6.8. Regiooni osakonna juhataja võib erandina rasked ilmaolud määratleda teeholdaja ettepanekuta, kui on veendunud raskete ilmaolude kriteeriumite olemasolus, informeerides teeholdajat:
 - 6.8.1. kriteeriumitest, mille alusel rasked ilmaolud määratletakse;
 - 6.8.2. piirkonnast, teest või teelõigust, kus rasked ilmaolud määratletakse;
 - 6.8.3. raskete ilmaolude kehtivuse ajast;
 - 6.8.4. seisundinõuetest kõrvalekaldumise ulatusest (hooldetsükli aegade pikenemine, lubatud lumekihi paksuse ületamine, haardeteguri nõude ületamine vm).
- 6.9. Regiooni osakonna juhataja edastab raskete ilmaolude määratlemise ja pikendamise teated liiklusjuhtimiskeskusele (e-post tmc@transpordiamet.ee ja kriisitelefoni 5300 5329), kommunikatsiooniosakonnale, teehoiuteenistuse direktorile ja alalise kriisikomisjoni sekretärile ning Päästeameti regionaalse staabi juhile.
- 6.10. Transpordiameti liiklusjuhtimiskeskus edastab raskete ilmaolude määratlemise ja pikendamise teated pressile ning häirekeskusele (e-post 1247@1247.ee).
- 6.11. Regiooni osakonna juhataja lõpetab raskete ilmaolude määratluse teeholdaja ettepaneku alusel.
- 6.12. Regiooni osakonna juhatajal on õigus lõpetada raskete ilmaolude määratlus teeholdaja ettepanekuta, juhul kui kriteeriumid, mille alusel rasked ilmaolud määratleti, on lõppenud.
- 6.13. Regiooni osakonna juhataja edastab raskete ilmaolude määratlemise lõpetamise teate liiklusjuhtimiskeskusele kommunikatsiooniosakonnale, teehoiuteenistuse direktorile ja alalise kriisikomisjoni sekretärile ning Päästeameti regionaalse staabi juhile.

RASKETE ILMAOLUDE TUVASTAMISE JA MÄÄRATLEMISE JUHEND

KT_014_J3_r1

Kinnitamine: 24.07.2023 nr 1.1-1/23/139

Koostaja: Andres
Piibeht

5/5

- 6.14. Transpordiameti liiklusjuhtimiskeskus edastab raskete ilmaolude lõpetamise teated pressile ning häirekeskusele.
- 6.15. Regiooni osakonna juhataja fikseerib otsused raskete ilmaolude määratlemise, pikendamise ja lõpetamise kohta HOSIS-es.
- 6.16. Juhul, kui rasked ilmaolud jätkuvad ja põhjustavad liikluse katkemise põhimaanteel üle 12 tunni, tugimaanteel üle 24 tunni ning kõrvalmaanteel ja muul riigiteel üle 72 tunni, rakendub riigitee sõidetavuse hädaolukorra lahendamise plaan – HOLP.

7. RASKETE ILMAOLUDE MÄÄRATLEMISE JA SELLE LÕPETAMISE TEATED

- 7.1. Raskete ilmaolude teadete sisu sõltub konkreetsest olukorrast. Kindlasti peab raskete ilmaolude määratlemise teade sisaldama piirkonda või teid, kus rasked ilmaolud määratletakse, põhjust, olude kirjeldust, ligikaudset kehtivuse aega ja soovitusi liiklejatele. Lõpetamise teade aga piirkonda või teid, kus rasked ilmaolud määratleti, lõpetamise aega, olude kirjeldust ja soovitusi liiklejatele.

7.2. Näidisteated:

7.2.1. Raskete ilmaolude määratlemine.

Rohke lumesaju ja tuisu (või libeduse) tõttu (Põhja, Ida, Lõuna, Lääne) Eestis on liiklus maakonna ja maakonna riigiteedel häiritud. Nimetatud maakond /nimetatud maakonna teed , ... / on määratud alates ... (kuupäev) kella st raskete ilmaoludega piirkonnaks. Raskete ilmaoludega piirkonnas jätkub lumetõrje (või libedustõrje), kuid osa riigiteid võivad muutuda läbimatuteks (või raskesti läbitavateks). Selle piirkonna elanikel palume riigiteedele erilise vajaduseta mitte sõita. Raskeveokite juhtidel palume võimalusel oodata ilma paranemist parklates (soovitused raskeveokitele otsustada iga kord eraldi).

7.2.2. Raskete ilmaolude lõpetamine.

Ilmaolud maakonnas ja maakonnas /... maakonna ja ... maakonna riigiteedel ... , ... /, kus määratleti täna (eile) kell raskete ilmaoludega piirkond, on paranenud ning liiklus ei ole enam häiritud. Rasketest ilmaoludest tingitud olukord on lõppenud ... (kuupäev) alates kella ... st. Teede korrashoid jätkub tavapärase hooldustsükliga. Raskeveokite juhtidel, kes on raskete ilmaolude tõttu peatanud sõiduki, soovitame teekonda jätkata.